

Naar een dorpsvisie

Naar een dorpsvisie

Als dorpen - meer dan nu - invloed willen uitoefenen op ontwikkeling van hun dorp, dan is het van belang dat zij goed beslagen ten ijs komen. Planvorming was altijd voornamelijk een overheidstaak. Van dorpen wordt echter steeds vaker gevraagd een rol te spelen in de planvorming en -uitvoering. Dorpen hebben ook steeds vaker zelf die ambitie. Een dorpsvisie kan hierbij een grote rol spelen.

Doarpswurk is al jaren betrokken bij het ontwikkelen en/of uitwerken van een groot aantal dorpsvisies en beleidsplannen voor het dorp en de directe omgeving. Doarpswurk heeft zo veel kennis en ervaring opgedaan.

Deze brochure is bedoeld u in het kort een beeld te schetsen van de dorpsvisie als document en wat er allemaal komt kijken bij het opstellen van een dorpsvisie. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Doarpswurk. De consulent kan samen met u de beste aanpak voor uw dorp bepalen.

Inhoudsopgave

1. Dorpsvisies
2. Doel
3. Werkwijze
4. Tijd & kosten
5. Communicatie
6. Aandachtspunten
7. Rol Doarpswurk

1. Dorpsvisies

Een dorpsvisie is een plan waarin wordt aangegeven wat - volgens de inwoners - de gewenste ontwikkelingen zijn voor de leefbaarheid van het dorp en de naaste omgeving.

Hoe moet ons dorp er over 15 jaar voor staan en hoe willen we dat bereiken?

Leefbaarheid van dorpen is zeer belangrijk en krijgt steeds meer aandacht van de overheid. Onder andere voorzieningen, woningbouw, veiligheid en gemeenschapszin zijn aspecten die bijdragen aan deze leefbaarheid. In een dorpsvisie kan een dorp deze leefbaarheidsaspecten in kaart brengen.

Kenmerken dorpsvisie

Een dorpsvisie moet aan een aantal kenmerken voldoen:

- De dorpsvisie is voor het hele dorp en wordt opgesteld in samenwerking met de inwoners van het dorp. De dorpsvisie moet door het dorp gedragen worden.
- De dorpsvisie wordt vaak opgesteld voor de termijn van 10-15 jaar. Hoe moet het dorp zich ontwikkelen?
- Van belang is ook te toetsen hoe de dorpsvisie zich verhoudt tot plannen van andere dorpen en de overheid. Echter, voorop staat dat de visie de mening van het dorp is.

Ervaringen Doarpswurk

Doarpswurk weet uit ervaring dat er veel komt kijken bij het opstellen van een dorpsvisie. Om draagvlak voor plannen te krijgen, is een inspanning nodig die vaak wordt onderschat. Echter, zonder deze aanpak bestaat de kans dat één en ander in een later stadium leidt tot onenigheid. Er zijn vaak verschillende belangen in het spel!

Ondanks de grote inspanning, ervaren dorpen het opstellen van een dorpsvisie als een positief proces. Het is een goede gelegenheid om wat leeft onder de bewoners, eens op een rijtje te zetten en mensen bij het dorp te betrekken. Tijdens zo'n proces neemt de saamhorigheid toe, net als het verantwoordelijkheidsgevoel om samen wat van het dorp te maken.

2. Doel

Tegenwoordig is een plaatselijk belang veel meer dan een feestcommissie en een doorgeefluik van klachten aan de gemeente. Gemeenten leggen steeds meer taken en verantwoordelijkheden bij een plaatselijk belang neer. Zij kan alleen maar uitspraken namens het dorp doen als zij weet wat er leeft. Het opstellen van een dorpsvisie is een prima manier om daar achter te komen.

Bovendien kan een dorp niet meer voldoen met het aangeven van wensen bij de gemeente. Als het dorp met een uitgewerkt plan bij de gemeente komt, is de kans op uitvoering vele malen groter. Voordat zo'n plan kan worden opgesteld, moet het dorp zich eerst uitspreken over de globale ontwikkeling van de komende jaren. De dorpsvisie is hiervoor de eerste stap.

Hoe wordt een dorpsvisie gebruikt?

Een dorpsvisie vormt in de eerste plaats een kader voor het functioneren van plaatselijk belang. Immers, de dorpsvisie maakt duidelijk wat er leeft binnen het dorp. De inwoners zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de leefbaarheid van het dorp en creëren zo draagvlak voor wensen en ideeën.

Met een goede dorpsvisie in de hand heeft het dorp meer kans van slagen bij het uitvoeren van haar wensen en ideeën. De overheid kan dit niet gemakkelijk ter zijde schuiven. De plannen worden immers door het dorp gedragen. Door actief mee te denken over de toekomst van het dorp, kan een plaatselijk belang een snelle en breed gedragen reactie geven op plannen van overheden en zelfs op die planvorming vooruit lopen.

Bottom-up proces

Steeds vaker onderkennen overheden het belang van een dorpsvisie, waarbij bewoners worden betrokken bij planontwikkeling.

Gemeenten zijn overtuigd van de noodzaak om het gesprek met de dorpen en de inwoners aan te gaan. Ze stellen dorpencoördinatoren aan, die een dorpsgericht beleid moeten opzetten. Al gauw is dan de vraag aan de orde wat de dorpen nu eigenlijk zelf willen. Een dorpsvisie is hierbij het uitgangspunt.

3. Werkwijze

Het opstellen van een dorpsvisie kan op verschillende manieren plaatsvinden. Doarpswurk heeft hiervoor een stappenplan ontwikkeld, dat door vele dorpen met succes is toegepast. Het stappenplan kent zeven stappen, die hieronder worden beschreven.

Het stappenplan is globaal en moet aan de situatie in het dorp worden aangepast. Hiervoor kan het beste contact worden opgenomen met Doarpswurk.

Voordat begonnen kan worden, moet duidelijk zijn of de inwoners daadwerkelijk een visie willen. Daarnaast is het van belang afspraken te maken over wie het ontwikkelen van de dorpsvisie gaat trekken. Dit kan plaatselijk belang zijn, maar vaker wordt gekozen om dit over te laten aan een werkgroep van inwoners. Plaatselijk belang heeft immers werk genoeg.

Stap 1 Afbakenen van onderwerpen

Er moet tijdens deze stap een aantal vragen beantwoord worden:

- Waarom wil het dorp een dorpsvisie?
- Wat wordt er onder 'het dorp' verstaan? De bebouwde kom of ook het buitengebied? En in hoeverre wordt gekeken naar de dorpen waarmee men een relatie heeft?
- Welke hoofdthema's komen aan de orde? Denk hierbij niet alleen aan fysieke, maar ook aan sociale thema's.
- Voor welke termijn wordt de dorpsvisie opgesteld? Meestal is dit 10-15 jaar.

Voorbeelden thema's

Uiteraard worden thema's gekozen die een relatie hebben met het dorp. Thema's die in vele dorpsvisies voorkomen, zijn bijvoorbeeld: wonen, woonomgeving, verkeer, bereikbaarheid, voorzieningen, recreatie en sport, bedrijvigheid, natuur en milieu, verenigingsleven, kinderen/jeugd, en ouderen.

Het sociale aspect van leefbaarheid wordt steeds belangrijker. Het gaat dan om vragen als: hoe gaan we met elkaar om? Kan iedereen deelnemen aan het dorpsleven? Hoe is de zorg geregeld? Et cetera.

Stap 2 Iedereen erbij betrekken

Voor de keuze van de inventarisatiemethode moeten alle belangengroepen (inwoners, ondernemers, verenigingen, scholen) bekend zijn. Welke partijen willen en moeten een inbreng hebben bij de gekozen thema's?

Bij de inventarisatie kan gebruikt worden gemaakt van een steekproef van mensen - representatief voor de bevolking - of een zo groot mogelijke groep inwoners. De groep mag in ieder geval niet te klein en eenzijdig zijn! Een dorpsvisie is immers een plan van en voor het dorp.

Een doelgroep die vaak wat lastig te betrekken is, is de jeugd. En dat terwijl jongeren vaak goed kunnen aangeven wat zij willen in hun dorp. Zoek hen daarom eens op in het jeugdhonk of de keet, in plaats van hen uit te nodigen op een algemene dorpsavond.

Stap 3 Verzamelen van informatie

Ideeën, wensen en knelpunten van dorpsbewoners inventariseren, vraagt om een heel goede voorbereiding. De juiste vragen moeten worden gesteld en de manier waarop de vragen worden gesteld is ook van belang.

Enkele methoden om de wensen en ideeën binnen het dorp te inventariseren zijn:

- Brainstorm
- Enquête
- Keukentafelgesprekken

Uit deze inventarisatiemethoden kan een keuze worden gemaakt, maar combinaties zijn ook mogelijk. Doarpswurk heeft ervaring met alle methoden en heeft een voorkeur voor de derde methode.

Bij een algemene brainstorm is het lastig om alle meningen en ideeën boven water te krijgen. Een voordeel van een enquête is dat deze snel op te stellen is en men deze op een zelfgekozen moment kan invullen. De verwerking is echter lastig en doorvragen op een onderwerp is vrijwel onmogelijk. Een gesprek in een klein groepje, zoals bij keukentafelgesprekken, levert daarom over het algemeen de beste resultaten op. Hierbij zijn ook vele varianten te bedenken.

Stap 4 Complete ideeënlijst

Tijdens stap 3 zijn al veel ideeën verzameld, maar nog niet geanalyseerd. Door de 'ruwe' gegevens te groeperen en aan de inwoners voor te leggen, kan gecontroleerd worden of de lijst compleet en juist is. Men laat de inwoners zien wat er met hun inbreng is gebeurd. Eventueel kunnen nog aanpassingen gedaan worden.

Stap 5 Uitwerking

In deze fase geldt het principe 'ieder idee is een goed idee, zolang het draagvlak heeft'. De haalbaarheid kan later worden onderzocht. Deze toetsing hoeft niet in de dorpsvisie te worden opgenomen. Het is nu van belang dat de grote lijnen worden bepaald. Het streven naar een speelterrein voor jeugd van 6 tot 12 kan in de visie worden opgenomen. De locatie, invulling en kosten kunnen na het dorpsvisieproces worden uitgezocht.

Bij stap 5 gaat het erom de structuur van de dorpsvisie te bepalen en de ideeën daarin te passen. Vaak worden hoofdthema's (zie ook stap 1) verdeeld in onderwerpen. Zo kan het hoofdthema Wonen bijvoorbeeld de onderwerpen 'nieuwbouw', 'jong & oud' en 'verouderde woningen' bevatten.

Een veelgebruikte structuur om een onderwerp te beschrijven is:

- huidige situatie (positief & negatief)
- gewenste situatie (wat & waarom)
- oplossingsrichtingen (wat moet gebeuren om de gewenste situatie te bereiken)
- actielijst (globaal overzicht van wie/samenwerkingspartners, wat en wanneer van de benoemde oplossingsrichtingen)

Zie hiervoor ook de brochure 'Inhoud dorpsvisie'.

Stap 6 Opstellen dorpsvisie

De resultaten van alle voorgaande stappen worden verwerkt in een conceptvisie. De inhoud van dit document kan als volgt zijn:

- De aanleiding tot de ontwikkeling van de dorpsvisie.
- Welke stappen zijn doorlopen en wat is daarvan het resultaat?
- Beschrijving van de hoofdthema's: context, probleem, mogelijke oplossingen, etc.

- Korte-, middellange-, en langere termijnplanning.
- Vervolgstappen, projectgroepen, samenwerkingsverbanden.
- Bijlagen: werkgroepdeelnemers, inventarisatieresultaten, etc.
- Illustraties (foto's, kaarten).

Meer tips over de inhoud en structuur van een dorpsvisie staat in de brochure 'Inhoud dorpsvisie'.

Deze conceptvisie wordt voorgelegd aan het dorp. Aanvullingen en wijzigingen kunnen nog worden verwerkt. Het concept wordt daarna vastgesteld door het dorp.

Stap 7 Presentatie

Als de visie in concept vastgesteld is, kan er een definitief document gemaakt worden. Het einddocument - de dorpsvisie - moet er goed verzorgd uit zien. Het vormt immers de basis voor het werk in de komende jaren.

De dorpsvisie wordt tijdens een speciale bijeenkomst of de Algemene Ledenvergadering aangeboden aan het dorp. Daarna wordt een exemplaar aangeboden aan het college van B&W en eventueel aan andere belanghebbenden of betrokkenen. Om zoveel mogelijk effect te sorteren kan ook de pers worden uitgenodigd.

4. Tijd & kosten

Het hele proces vanaf het besluit om een dorpsvisie te ontwikkelen tot en met de presentatie duurt gemiddeld zo'n halfjaar. Dit moet echter geen richtlijn zijn. Het maken van een realistische planning is veel belangrijker! De periode september-april heeft de voorkeur, in verband met het beperkte aantal vakantiedagen.

Het is erg lastig om aan te geven hoeveel tijd moet worden uitgetrokken voor het ontwikkelen van een dorpsvisie. Dat is sterk afhankelijk van de keuzes die men tijdens het proces maakt. Bijvoorbeeld hoe gedetailleerd met zaken wil beschrijven, welke inventarisatiemethode men gebruikt, hoe groot het dorp is, hoeveel mensen in de werkgroep samenwerken, et cetera.

Ook de kosten kunnen sterk uiteenlopen. Een dorpsvisie die bestaat uit een aantal geniete A4-tjes, kost uiteraard minder dan een full colour gedrukt exemplaar.

5. Communicatie

Om buiten het dorp voldoende draagvlak te creëren voor de uitwerking en realisering van de plannen is het raadzaam om andere partijen - zoals de gemeente - in een vroeg stadium bij het proces te betrekken. Dit kan door:

- De partijen uit te nodigen voor de startbijeenkomst.
- Hen op de hoogte te stellen van elke stap.
- Het aanbieden van dorpsvisie aan gemeente.
- Afstemming met planvoorbereidingen.

6. Aandachtspunten

Gedurende de ontwikkeling en uitvoering van een dorpsvisie moet u rekening houden met een aantal algemene aandachtspunten.

- Belangrijk is altijd te zorgen voor een goede terugkoppeling met de inwoners van het dorp. Deze moeten de voorgestelde plannen dragen.
- Belangrijke communicatiemiddelen zijn de algemene ledenvergadering, de dorpskrant of een speciale nieuwsbrief.
- Daarnaast is communicatie met de gemeente noodzakelijk.
- Als laatste is het van belang de - tijdens het proces - gemaakte keuzes goed te omschrijven en te beargumenteren. Dit vergroot de relevantie van de dorpsvisie.

7. Rol Doarpswurk

Doarpswurk vindt dat het ontwikkelen van een visie bijdraagt aan de leefbaarheid van de dorpen. Ontwikkelingen van en in dorpen die door de inwoners zijn bedacht en worden ondersteund, hebben veel meer kans van slagen dan plannen die van bovenop worden opgelegd. Een dorpsvisie brengt bovendien (overheids)bestuur en bevolking dichter bij elkaar.

Vanuit die gedachten ondersteunt Doarpswurk initiatieven in de dorpen en probeert Doarpswurk de provincie en de gemeenten het belang van dorpsvisies in te laten zien.

Doarpswurk kan op verschillende manieren bij de voorbereiding van een visie worden betrokken:

- Informeren van plaatselijk belang, werkgroep en dorp over het doel en de betekenis van een dorpsvisie.
- Adviseren en meedenken over bijvoorbeeld aanpak/methodiek, stappenplannen en de organisatiestructuur.
- Leiden van een dorps-/discussieavond zodat plaatselijk belang en de werkgroep andere taken kunnen vervullen.
- Als 'sparring partner' in bepaalde fasen of als bewaker van het proces.

Doarpswurk zal zich niet met de inhoudelijke zaken bemoeien - die worden door het dorp aangedragen en daarover wordt door het dorp beslist.

Heeft uw plaatselijk belang belangstelling voor het maken van een toekomstvisie neem dan contact met ons op.

Doarpswurk
 Buorren 28
 9012 DH Raerd
 0566-625010
 info@doarpswurk.nl

Kijk ook eens op onze internetsite:
WWW.DOARPSWURK.NL

Raerd, februari 2010